

ព្រឹត្តិបត្រព័ត៌មានស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់លោកស្រី

www.cchrcambodia.org

លេខ១៥៖ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២២

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា (“ម.ស.ម.ក”) បានធ្វើការសង្កេតការណ៍សវនាការចាប់តាំងពីឆ្នាំ២០០៩ ដើម្បីតាមដានសវនាការព្រហ្មទណ្ឌនៅតុលាការកម្ពុជា និងវាយតម្លៃអំពីការអនុវត្តការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌តាមបទដ្ឋានជាតិ និងអន្តរជាតិ។ ចាប់តាំងពីខែមីនា ឆ្នាំ២០១៣ គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៃ ម.ស.ម.ក បានសង្កេតការណ៍សវនាការនៅសាលាឧទ្ធរណ៍ក្នុងពេញ។ ព្រឹត្តិបត្រព័ត៌មាន

**រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
មាត្រា ៣១**

“ប្រជាពលរដ្ឋរៀនរាល់មានភាពស្មើគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ មានសិទ្ធិសេរីភាព និងករណីកិច្ចដូចគ្នាទាំងអស់ ដោយឥតប្រកាន់ពូជសាសន៍ ពណ៌សម្បុរ ភេទ ភាសា ជំនឿសាសនា និន្នាការនយោបាយ ដើមកំណើតជាតិ ឋានៈ សង្គម ធនធាន ឬស្ថានភាពដទៃទៀតឡើយ។”

នេះ គឺជា**ការចេញផ្សាយ**ជាសេរីដែលវិភាគលើរបកគំហើញពីការសង្កេតការណ៍សវនាការរបស់ ម.ស.ម.ក។ ព្រឹត្តិបត្រព័ត៌មាននេះផ្តោតលើសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់ជនជាប់ចោទជាស្រ្តី រួមមានសិទ្ធិទទួលបានការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោស ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន សិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការ និងសិទ្ធិមានមេធាវីព្រមទាំងសិទ្ធិមិនត្រូវបានបង្ខំឱ្យសារភាពពីពិរុទ្ធភាព ឬផ្តល់សក្ខីកម្មប្រឆាំងនឹងខ្លួនឯង។ ព្រឹត្តិបត្រព័ត៌មាននេះរួមបញ្ចូលទាំងទិន្នន័យដែល ម.ស.ម.ក ប្រមូលបានតាមរយៈការសង្កេតការណ៍នៅឆ្នាំ២០២១ និងការប្រៀបធៀបជាមួយទិន្នន័យដែលប្រមូលកាលពីឆ្នាំមុនៗ។ ទិន្នន័យដែលប្រមូលបានទាំងអស់អាចស្វែងរកបានជាសាធារណៈនៅក្នុង**ប្រព័ន្ធផ្ទុកទិន្នន័យ**របស់យើង។

ភាពស្មើគ្នានៃបុរស និងស្រ្តីចំពោះមុខច្បាប់

ទាំងច្បាប់ជាតិ និងអន្តរជាតិធានាសមភាពរវាងបុរស និងស្រ្តីនៅចំពោះមុខច្បាប់។ ហេតុដូច្នោះ ច្បាប់ទាំងនេះផ្តល់ការការពារដោយស្មើភាពចំពោះជនជាប់ចោទទាំងអស់ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ រួមទាំងជនជាប់ចោទជាស្រ្តីផងដែរ។ មាត្រា៣១ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (“រដ្ឋធម្មនុញ្ញ”) ចែងថា ប្រជាពលរដ្ឋរៀនរាល់មានភាពស្មើគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ មិនកំណត់អំពីយេនឌ័រ រឺមាត្រា ៤៥ ចែងអំពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្រ្តី និងចែងថា បុរសនិងស្រ្តីមានសិទ្ធិស្មើគ្នាក្នុងគ្រប់វិស័យទាំងអស់។ សមភាពរវាងបុរស និងស្រ្តីនៅចំពោះមុខច្បាប់ក៏ត្រូវបានធានានៅមាត្រា ១៥(១) នៃអនុសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើង

ប្រឆាំងនឹងស្រ្តីភេទ (“ស៊ី-ដ”) ដែលប្រទេសកម្ពុជាបានផ្តល់សច្ចាប័ន។ មាត្រា ៣ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (“ក.អ.ស.ព.ន”) ដែលប្រទេសកម្ពុជាជាភាគី ក៏ធានាសមភាពនៃសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយរបស់បុរស និងស្រ្តីផងដែរ។

បន្ថែមលើនេះ យោងតាមមាត្រា ២ នៃ ក.អ.ស.ព.ន កម្ពុជាត្រូវតែគោរព និងធានាការគោរពសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយ

យុត្តិធម៌ ដែលមានចែងនៅមាត្រា ១៤ និងចាត់វិធានការចាំបាច់ដើម្បីអនុម័តច្បាប់ ឬចំណាត់ការចាំបាច់ផ្សេងទៀតដើម្បីធ្វើឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពចំពោះសិទ្ធិទាំងនោះ។

ខណៈដែលបុរស និងស្រ្តីប្រឈមនឹងបញ្ហាដូចគ្នានៅក្នុងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌នៅកម្ពុជា តែផលប៉ះពាល់បានជះឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងលើស្រ្តី ហេតុដូច្នោះ ចាត់ទុកថាជាការរើសអើងយ៉ាងជាក់ច្បាស់។ ស្រ្តីនៅតែបន្តជួបការប្រឈមនឹងការទទួលបានយុត្តិធម៌ ហើយជនជាប់ចោទជាស្រ្តីទទួលបានការគោរពសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់ពួកគេនៅមានកម្រិតនៅឡើយ។ បន្ថែមលើនេះ ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌នៅកម្ពុជា ដែលក្នុងនោះស្រ្តីមានចំនួនតិចខ្លាំង ខ្វះការគិតគូរយកចិត្តទុកដាក់លើយេនឌ័រ រាវាងទាំងជនរងគ្រោះ និងជនជាប់ចោទជាស្រ្តីពីការទទួលបានយុត្តិធម៌ពេញលេញ។

ការឃុំខ្លួនលោកស្រីបណ្តោះអាសន្ន

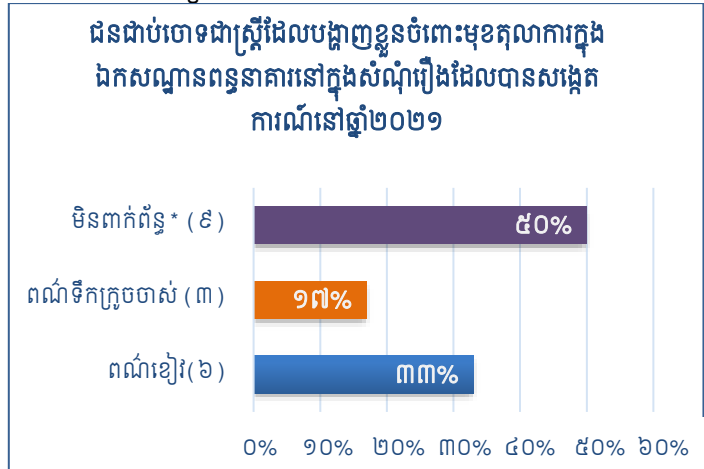
លក្ខណៈពិសេសនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ននៅក្នុងសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវបានការពារដោយមាត្រា ២០៣ និងមាត្រា ២០៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។ ប៉ុន្តែជាការអនុវត្តការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន គឺត្រូវធ្វើស្ទើរតែទាំងអស់លើស្រ្តីដែលជាម្តាយមានកូនតូច ឬមានផ្ទៃពោះ។ ស្រ្តីជាម្តាយ អាចងាយរងគ្រោះដែលបណ្តាលមកពីការរំលោភបំពានសិទ្ធិរបស់ពួកគេ និងការជាប់ពន្ធនាគារដែលម្តាយត្រូវបានបំបែកចេញពីកូនរបស់ខ្លួន ឬដែលកូនរបស់ពួកគេនៅក្នុងពន្ធនាគារជាមួយម្តាយអាចទទួលផលប៉ះពាល់ផ្នែកផ្លូវកាយ និងផ្លូវអារម្មណ៍ទាំងម្តាយ និងកូន។ ច្បាប់អន្តរជាតិ (វិធានបាងកក) សង្កត់

ការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោសនៃជនជាប់ចោទជាស្រ្តី

សិទ្ធិទទួលបានការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោស គឺជាសិទ្ធិមូលដ្ឋានសម្រាប់បុគ្គលគ្រប់គ្នា រួមមានជនជាប់ចោទជាស្រ្តី ដែលស្ថិតនៅក្រោមច្បាប់ជាតិ និងអន្តរជាតិ។ មាត្រា៣៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជណាចក្រកម្ពុជាចែងថា “ជនជាប់ចោទណាក៏ដោយ ត្រូវទុកជាមនុស្សឥតទោសដរាបណាតុលាការមិនទាន់កាត់ទោសជាស្ថាពរ។” មាត្រានេះចែងតាមមាត្រា១៤(២) នៃ ក.អ.ស.ព.ន ដែលចែងថា “ជនដែលជាប់ចោទពីព្រហ្មទណ្ឌត្រូវបានសន្មតជាមុនថាជាជនគ្មានទោសរហូតដល់ពិទ្ធភាពត្រូវបានកំណត់ដោយច្បាប់។” សិទ្ធិនេះបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ពីវិធីផ្សេងៗ និងរួមបញ្ចូលសិទ្ធិបង្ហាញខ្លួនចំពោះមុខតុលាការដោយលក្ខណៈធម្មតា និងសេចក្តីថ្លែងក្នុងសភាពជាជនមានសេរីភាព និងឥតទោស។

ប៉ុន្តែ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ជនជាប់ចោទជាច្រើនបង្ហាញខ្លួននៅចំពោះមុខតុលាការក្នុងឯកសណ្ឋានពន្ធនាគារ រួមមានឯកសណ្ឋានពណ៌ខៀវរបស់ទណ្ឌិត ដែលផ្ទុយនឹងការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោសរបស់ពួកគេ។ ក្នុងចំណោមជនជាប់ចោទជាស្រ្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿងដែល ម.ស.ម.ក បានសង្កេតការណ៍នៅឆ្នាំ២០២១ ជនជាប់ចោទចំនួន ១៤នាក់ មានវត្តមាននៅពេលសវនាការ (ចំនួន ៧៨%) ដែលប្រាំបួននាក់បានស្លៀកពាក់ឯកសណ្ឋានពន្ធនាគារ (ចំនួន ៥០%)។ ជាសរុបចំនួន ៣៣% (៦ នាក់ ក្នុងចំណោម ១៨ នាក់) នៃជនជាប់ចោទជាស្រ្តីបានស្លៀកពាក់ឯកសណ្ឋានពណ៌ខៀវរបស់ទណ្ឌិត ខណៈដែលចំនួន ១៧% (៣ នាក់ ក្នុងចំណោម ១៨ នាក់) បង្ហាញខ្លួនចំពោះមុខតុលាការដោយស្លៀកពាក់ឯកសណ្ឋានពណ៌ទឹកក្រូចចាស់។

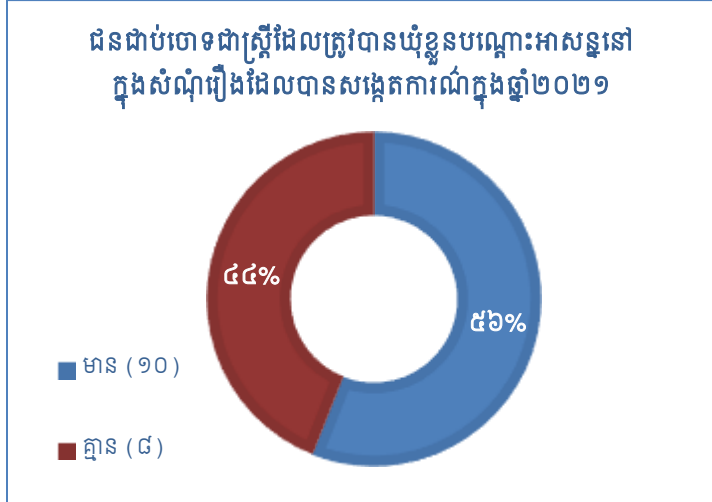

*មិនពាក់ព័ន្ធ សំដៅដល់ជនជាប់ចោទជាស្រ្តី ដែលអវត្តមាននៅពេលសវនាការឬ មិនត្រូវបានឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន។

សិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការ និងសិទ្ធិមានមេធាវីរបស់ជនជាប់ចោទជាស្រ្តី

ធ្ងន់ថា ស្ថានភាពជាក់លាក់របស់ស្រ្តីត្រូវបានពិចារណានៅពេលដែលធ្វើសេចក្តីសម្រេចពីការឃុំខ្លួន ជាពិសេសក្នុងករណីឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន។ ស្រ្តីមានផ្ទៃពោះ និងស្រ្តីជាម្តាយមានកូន ដែលជាទម្លាប់ត្រូវបានឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ដោយមិនបានពិចារណាពីស្ថានភាពរបស់ពួកគេ ឬមិនបានពិចារណាពីសុខុមាលភាពរបស់ម្តាយ និងកូន។ ដូចដែលបង្ហាញ នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ ក្នុងចំណោមស្រ្តីដែលជាម្តាយចំនួន១៣៥នាក់ កូនតូចចំនួន១៣៨នាក់ និងស្រ្តីមានផ្ទៃពោះចំនួន៣០នាក់ ជាប់ឃុំនៅក្នុងពន្ធនាគារកម្ពុជា ដែលពាក់កណ្តាលនៃពួកគេត្រូវបានឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន។ ចំនួនជនជាប់ឃុំ នៅក្នុងពន្ធនាគារកម្ពុជារួមមានចំនួនស្រ្តីជាប់ពន្ធនាគារកើនឡើងខ្ពស់ចាប់តាំងពីរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាចាប់ផ្តើមយុទ្ធនាការ“ប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន” ក្នុងឆ្នាំ២០១៧ ដែលជាង៧០%នៃស្រ្តីបានប្រព្រឹត្តិបទល្មើសគ្រឿងញៀន។ នៅឆ្នាំ២០១៩ គណៈកម្មាធិការស៊ី-ដ បានបង្ហាញនូវការព្រួយបារម្ភទៅលើកង្វះខាតនៃការពិចារណាដែលផ្តល់ដោយតុលាការកម្ពុជា ទៅលើស្ថានភាពជាក់លាក់របស់ស្រ្តីនៅពេលធ្វើការសម្រេចចិត្តអំពីការជាប់ឃុំដែលនាំឱ្យមានការឃុំខ្លួនស្រ្តីដោយមិនចាំបាច់ រួមមានស្រ្តីមានផ្ទៃពោះ និងស្រ្តីមានកូនតូច និងជះឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងទៅកុមារ ដែលត្រូវបានទុកចោលដោយគ្មានអ្នកថែរក្សា ឬក៏ជាប់ឃុំជាមួយម្តាយរបស់ពួកគេក្នុងលក្ខខណ្ឌមិនគ្រប់គ្រាន់។ កង្វះខាតនៃការទទួលបានសេវាថែរក្សាសុខភាពនៅក្នុងពន្ធនាគារប្រទេសកម្ពុជា ជាពិសេសអ្នកជាប់ឃុំជាស្រ្តីមានផ្ទៃពោះ ក៏ជាមូលហេតុដែលត្រូវបានលើកឡើងដោយគណៈកម្មាធិការស៊ី-ដ ផងដែរ។

លទ្ធផលនៃការសង្កេតការណ៍សវនាការរបស់ ម.ស.ម.ក ដែលបានធ្វើនៅសាលាឧទ្ធរណ៍ក្នុងពេញចន្លោះពី ថ្ងៃទី១ ខែមករា និង ថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២១ បង្ហាញថាជនជាប់ចោទជាស្រ្តីចំនួន ១៨នាក់ (ក្នុងចំណោមជនជាប់ចោទចំនួន ១១៨នាក់) ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿងចំនួន ១៤ ដែលបានសង្កេតការណ៍ (ក្នុងចំណោមសំណុំរឿងចំនួន ៨៥) ហើយចំនួន ៥៦% នៃជនជាប់ចោទជាស្រ្តី (១០ នាក់ក្នុងចំណោម ១៨ នាក់) ត្រូវបានឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន។

សិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការ និងសិទ្ធិមានមេធាវី គឺជាសិទ្ធិមូលដ្ឋាននៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ដែលបានធានាដល់ជនគ្រប់រូប រួមមានជនជាប់ចោទជាស្ត្រី។ សិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការគឺចាំបាច់ ដោយសារតែសិទ្ធិនេះអនុញ្ញាតឱ្យជនជាប់ចោទស្តាប់សំណុំរឿងប្រឆាំងនឹងខ្លួន និងដើម្បីបង្ហាញការការពារខ្លួន។ សវនាការដោយគ្មានជនជាប់ចោទបង្ហាញខ្លួន រារាំងនូវសមត្ថភាពរបស់ពួកគេដើម្បីការពារខ្លួន។ ការជំនុំជម្រះកំបាំងមុខអាចអនុញ្ញាតបានតាមច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ តែក្នុងកាលៈទេសៈពិសេស និងនៅពេលដែលផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌តម្រូវ។ ប្រសិនបើលក្ខខណ្ឌទាំងនោះមិនទទួលបានលទ្ធផលជនយុត្តិធម៌ទេនោះ ការអវត្តមានជនជាប់ចោទធ្វើឱ្យការជំនុំជម្រះមិនស្របច្បាប់។

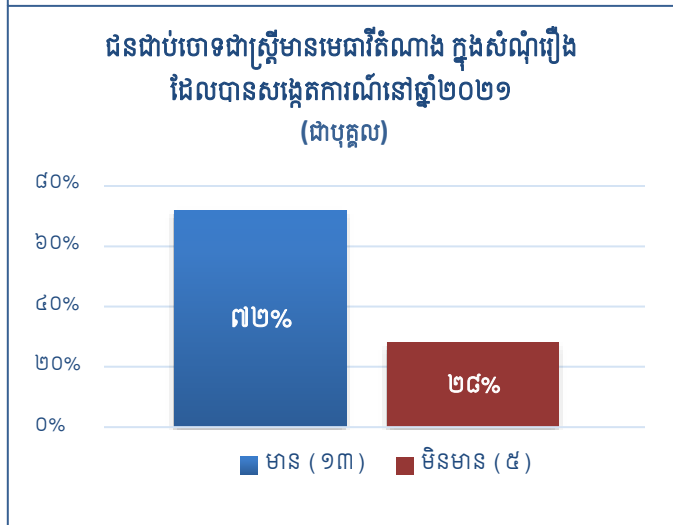
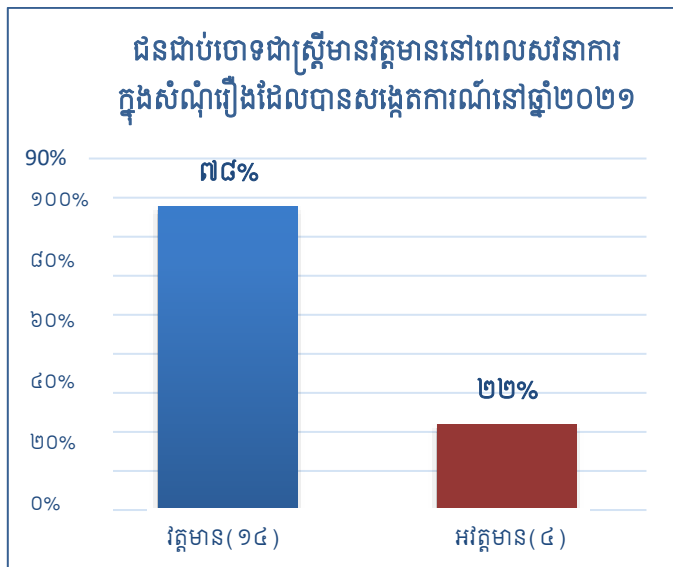
ដើម្បីបង្ហាញនូវការការពារដែលមានប្រសិទ្ធភាព ជាការសំខាន់ដែលជនជាប់ចោទអាចទទួលបានមេធាវី ដើម្បីតំណាងឱ្យពួកគេដោយសារតែនីតិវិធីច្បាប់មានភាពស្មុគស្មាញ និងគ្មានជំនួយផ្នែកច្បាប់ដែលមានគុណសម្បត្តិគ្រឹមត្រូវ ជនជាប់ចោទអាចខ្វះខាតចំណេះដឹងផ្នែកច្បាប់ និងប្រព័ន្ធតុលាការក្នុងការការពារខ្លួនដោយសមស្របនៅពេលសវនាការ។ ការនៅមានកម្រិតផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុមិនគួររារាំងជនជាប់ចោទពីការទទួលបានមេធាវីនោះទេ។ ដោយសារតែបុគ្គលមិនអាចលែងលក់លើការចំណាយសម្រាប់មេធាវី ច្បាប់ចែងថាអាជ្ញាធរពាក់ព័ន្ធគួរតែផ្តល់មេធាវីដោយឥតគិតថ្លៃ។

សិទ្ធិទាំងអស់នេះ មានចែងទាំងក្នុងច្បាប់ជាតិ និងអន្តរជាតិ។ មាត្រា៣០០ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌចែងថា “ជនជាប់ចោទត្រូវចូលបង្ហាញខ្លួននៅពេលដែលសវនាការរបស់តុលាការដោយផ្ទាល់។ ជនជាប់ចោទត្រូវអមដោយមេធាវីម្នាក់ដែលខ្លួនជ្រើសរើស។ ជនជាប់ចោទក៏អាចសុំឱ្យចាត់តាំងមេធាវីឱ្យខ្លួនបានដែរ នៅក្នុងលក្ខខណ្ឌដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ស្តីលក្ខន្តិកៈមេធាវី” មាត្រា១៤(៣)(ឃ) នៃ ក.អ.ព.ស.ន ចែងថា “ត្រូវបានជំនុំជម្រះដោយមានវត្តមានរបស់ខ្លួននិងការពារខ្លួនដោយផ្ទាល់ខ្លួនឯង ឬតាមរយៈជំនួយការច្បាប់ តាមការជ្រើសរើសរបស់ខ្លួន និងត្រូវបានប្រាប់ឱ្យដឹងអំពីសិទ្ធិនេះ ប្រសិនបើខ្លួនគ្មានជំនួយការច្បាប់ហើយត្រូវទទួលបានជំនួយការច្បាប់សម្រាប់ខ្លួន ក្នុងករណីដែលផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌តម្រូវឱ្យធ្វើដូច្នោះ និងដោយឥតបង់ថ្លៃ នៅគ្រប់ករណីបែបនេះ បើជនជាប់ចោទ គ្មានមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីចំណាយទៅលើជំនួយការច្បាប់ទេ។”

ទោះបីយ៉ាងនេះក្តី ច្បាប់កម្ពុជាចែងពីជំនួយមេធាវីថាជាកាតព្វកិច្ចនៅក្នុងកាលៈទេសៈពិរយ៉ាងប៉ុណ្ណោះ។ យោងតាមមាត្រា៣០១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ការមានមេធាវីគឺចាំបាច់ ប្រសិនបើសំណុំរឿងពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋ ឬ/និងប្រសិនបើជនជាប់ចោទជាអនីតិជន។ ច្បាប់កម្ពុជាមិនបានចែងពីកាតព្វកិច្ចនៃការមានមេធាវីចំពោះជនជាប់ចោទជានីតិជនជាប់ចោទពីបទមជ្ឈិម ឬបទ

លហុនោះឡើយ។ នេះផ្ទុយនឹងបទដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ដែលតម្រូវចំពោះសិទ្ធិមានមេធាវី ដែលជាការអនុវត្តជាសកល ដោយមិនបែងចែកប្រភេទនៃបទល្មើសឡើយ។ បន្ថែមពីនេះទៀត បើទោះជារដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានខិតខំប្រឹងប្រែងក្នុងរយៈពេលថ្មីៗនេះ ដើម្បីបង្កើនជំនួយផ្នែកច្បាប់ក្នុងប្រទេសកម្ពុជាក៏ដោយ ការទទួលបានមេធាវីដោយឥតគិតថ្លៃនៅមានកម្រិតសម្រាប់ជនជាប់ចោទក្រីក្រជាច្រើន ដោយសារកង្វះខាតគោលនយោបាយជំនួយផ្នែកច្បាប់ជាតិ ថវិកាដែលផ្តល់សម្រាប់ជំនួយផ្នែកច្បាប់មិនគ្រប់គ្រាន់ និងកង្វះមេធាវីសម្រាប់ជំនួយផ្នែកច្បាប់។ បញ្ញត្តិជំនួយផ្នែកច្បាប់របស់កម្ពុជាមិនគ្រប់គ្រាន់ក៏បានជះឥទ្ធិពលវិសមមាត្រទៅលើស្ត្រី ជាពិសេសស្ត្រីនៅតាមជនបទ។

ក្នុងចំណោមជនជាប់ចោទជាស្ត្រីចំនួន ១៨ នាក់ ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿងដែល ម.ស.ម.ក បានសង្កេតការណ៍នៅឆ្នាំ២០២១ ចំនួន ២២% (៤ នាក់ ក្នុងចំណោម ១៨ នាក់) មិនមានវត្តមានក្នុងសវនាការ។ បន្ថែមពីនេះ ២៨%(៥ នាក់ក្នុងចំណោម ១៨ នាក់) មិនមានមេធាវីតំណាង។

សិទ្ធិមិនត្រូវបានបង្ខិតបង្ខំឱ្យសារភាពពីពិរុទ្ធ ឬផ្តល់សក្ខីកម្មប្រឆាំងខ្លួន ឯងរបស់ជនជាប់ចោទជាស្ត្រី

ជនជាប់ចោទគ្រប់រូប រួមមានស្ត្រីមានសិទ្ធិមិនត្រូវបានបង្ខិតបង្ខំឱ្យសារភាពពីពិរុទ្ធ និងផ្តល់សក្ខីកម្មប្រឆាំងខ្លួនឯង។ ការការពារទាំងពីរបែបនេះមានចែងទាំងនៅក្នុងច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សជាតិ និងអន្តរជាតិ និងការពារជនជាប់ចោទជាស្ត្រីពីការបង្ខិតបង្ខំឱ្យសារភាព និងពីទារុណកម្ម និងអំពើឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬការប្រព្រឹត្តបន្ទាបបន្ថាប ឬទណ្ឌកម្មដទៃទៀត ព្រមទាំងពីការដាក់ពិរុទ្ធលើខ្លួនឯង។ មាត្រា១៤ (៣)(ឆ) នៃ ក.អ.ស.ព.ន ចែងថា “មិនត្រូវបានបង្ខិតបង្ខំឱ្យឆ្លើយដាក់កំហុសលើខ្លួនឯងឬ សារភាពថាមានពិរុទ្ធ។” មាត្រា៧ នៃ ក.អ.ស.ព.ន ចែងពីការហាមឃាត់ទារុណកម្ម ឬអំពើឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬការប្រព្រឹត្តអំពើបន្ទាបបន្ថាបក្នុងការដាក់ទណ្ឌកម្ម។ មាត្រា៣៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាហាមឃាត់ការរំលោភបំពានលើរូបរាងកាយ

របស់បុគ្គលណាម្នាក់ និងចែងថាការសារភាពដែលបានមកពីការបង្ខិតបង្ខំលើរូបរាងកាយ ឬផ្លូវចិត្តមិនត្រូវបានចាត់ទុកជាកស្ថានភាពនៃពិរុទ្ធនោះឡើយ។ បន្ថែមលើនេះ មាត្រា៣២១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្មជាចែងថា “[...] ការសារភាពក៏ដូចជាប្រភេទនៃភស្តុតាងដទៃទៀត ដែលត្រូវដាក់ជូនតុលាការធ្វើការប្រើប្រាស់ ត្រូវតែត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយស្មោះត្រង់ និងត្រឹមត្រូវ ដែលទទួលបានក្រោមការបង្ខិតបង្ខំខាងរូបកាយ ឬខាងផ្លូវចិត្តនេះ គ្មានតម្លៃជាកស្ថានភាពទេ[...]”

ក្នុងចំណោមជនជាប់ចោទជាស្ត្រីចំនួន ១៨ នាក់ ៣កំពុងនឹងសំណុំរឿងដែល ម.ស.ម.ក បានសង្កេតការណ៍ចន្លោះពីថ្ងៃទី១ ខែមករា និងថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២១ ជនជាប់ចោទជាស្ត្រីចំនួន ០១នាក់ (៥,៥%) បានលើកឡើងថា អំពើហិង្សា ឬទារុណកម្មត្រូវបានប្រើប្រាស់មកលើខ្លួន ដើម្បីទទួលបានការសារភាពចំពោះបទល្មើសដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ នៅអំឡុងពេលដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត ដែលប្រព្រឹត្តដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌។

អនុសាសន៍

- ម.ស.ម.ក អំពើនាំដល់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងចៅក្រមសាលាឧទ្ធរណ៍ភ្នំពេញក្នុងការធានាដូចតទៅ៖
- ចៅក្រមសាលាឧទ្ធរណ៍ភ្នំពេញគួរតែធ្វើការពិចារណាទៅលើស្ថានភាពចាំបាច់របស់ស្ត្រីមុនពេលឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដើម្បីជៀសវាងការឃុំខ្លួនមិនចាំបាច់ចំពោះម្តាយរបស់កុមារ និងស្ត្រីមានផ្ទៃពោះ ព្រមទាំងភាពចង្អៀតណែនពន្ធនាគារ។
- ក្រសួងយុត្តិធម៌ និងក្រសួងមហាផ្ទៃគួរផ្សព្វផ្សាយ និងចេញលិខិតណែនាំច្បាស់លាស់ សម្រាប់ជនជាប់ចោទដែលស្ថិតនៅក្រោមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌត្រូវតែអនុញ្ញាតឱ្យបង្ហាញខ្លួនក្នុងសវនាការក្នុងសំលៀកបំពាក់ស៊ីវិលធម្មតា។
- ចៅក្រមនៃសាលាឧទ្ធរណ៍គួរតែធានាថា ជនជាប់ចោទដែលបង្ហាញខ្លួនក្នុងតុលាការដែលស្លៀកពាក់ឯកសណ្ឋានទណ្ឌិត ឬទៅជាឯកសណ្ឋានស៊ីវិលធម្មតាវិញ កំឡុងពេលសវនាការដើម្បីជៀសវាងការសន្មតជាមុនថាមានទោសរបស់ពួកគេ។
- ចៅក្រមនៃសាលាឧទ្ធរណ៍គួរតែពន្យល់ពេលសវនាការ ប្រសិនបើជនជាប់ចោទមិនមានវត្តមាន បើទោះបីជាពួកគេមានមេធាវីតំណាងក៏ដោយ លុះត្រាតែពួកគេបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ និងលះបង់សិទ្ធិពួកគេក្នុងការមានវត្តមាន។
- ចៅក្រមគួរតែគោរពសិទ្ធិមានមេធាវីជំរុំម ដែលមិនគិតអំពីប្រភេទនៃបទល្មើស ដូចដែលមានចែងតាមច្បាប់អន្តរជាតិ។
- ចៅក្រមនៃសាលាឧទ្ធរណ៍គួរតែស៊ើបអង្កេតក្លាម និងឱ្យបានដិតដល់ចំពោះការអះអាងណាមួយដោយជនជាប់ចោទថាមានការគំរាមកំហែង ទារុណកម្ម ឬអំពើហិង្សាត្រូវបានប្រើប្រាស់លើពួកគេដើម្បីបង្ខិតបង្ខំយកចម្លើយសារភាព។

ព្រឹត្តិបត្រព័ត៌មាននៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌លេខមុនៗរបស់ ម.ស.ម.ក អាចរកបាននៅលើគេហទំព័ររបស់ ម.ស.ម.ក ([លេខ១](#) [លេខ២](#) [លេខ៣](#) [លេខ៤](#) [លេខ៥](#) [លេខ៦](#) [លេខ៧](#) [លេខ៨](#) [លេខ៩](#) [លេខ១០](#) [លេខ១១](#) [លេខ១២](#) [លេខ១៣](#) និង [លេខ១៤](#))។ លោកអ្នកក៏អាចអានរបាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំ២០១៤ ប្រចាំឆ្នាំ២០១៥ ប្រចាំឆ្នាំ២០២០ និង ប្រចាំឆ្នាំ២០២១ របស់ ម.ស.ម.ក ស្តីពី “សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅកម្ពុជា ការសង្កេតការណ៍សវនាការនៅសាលាឧទ្ធរណ៍” ដែលបង្ហាញពីរបកគំហើញសំខាន់ៗ ដែលបានពីការសង្កេតការណ៍នៅសាលាឧទ្ធរណ៍ភ្នំពេញ ពីថ្ងៃទី០១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ដល់ថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២១។

